

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Mintis

Nr. 206
TREČIADIENIS
1946 M. SPALIO MĖN. 30 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Veto klausimas tebediskutuojamas

Londonas. JT plenumo sesijoje tebeina debatai dėl tarptautinio politinio būvio. Pirmadienio posėdyje pasisülė kalbėti 10 valstybių. Pirmasis kalbėjo Egipto ir Kinijos atstovai. Egipto atstovas pasisakė prieš didelių valstybių kariuomenės laikymą mažose valstybėse, nes tai varžo jų suverenines teises ir neleidžia jiems laisvai savo reikalus ginti. Šia proga jis padėkojo Prancūzijai ir Anglijai už jų kariuomenių atitraukimą iš Sirijos ir Libanono. Veto teisė, pasak jo, turinti būti susiaurinta iki sukonkretinto minimumo.

Kinijos atstovas apeliavo į didžiųjų valstybių sąžinę, kviesdamas jas sustiprinti savitarpio saitus ir bent ateityje išvengti tokių nerimtų ir beprasmiškų ginčų, kuriuos visi gyvai tebeprisimena iš vėlyvųjų saugumo taryboje. Baigdamas pasisakė už veto teisės suvaržymą nes dėl jos panaikinimo keisti JT statutą būtų per anksti.

AMERIKOS TEISININKAI DALYVAUS KARO NUSIKALTĖIŲ BYLOSE

Vašingtonas. Amerikos karo ministerija pranešė, kad žymus federacijos ir steigėjų prukororų bei teisėjų skaičius pakviestas

Vyriausybės blokas gavo 78% balsų

Londonas. Žiniomis iš Sofijos Bulgarijos rinkimuose vyriausybės blokas surinko 78% visų paduotų balsų ir laimėjo 364 vietas būsimame parlamente. Iš to skaičiaus bloko vadovams komunistams tenka 270 vietų. Opozicija surinko 22% paduotų balsų ir laimėjo 101 vietą. Rinkimuose dalyvavo 90% turinčių teisę balsuoti. Komunistinės valdžios pranešimu rinkimai praėjo ramiai, tik keliose vietose buvo pulti vyriausybės bloko rinkimų punktai. Užpuolimai priskiriami opozicijai, kuri matyti, tuo norėjo išreikšti viešą protestą prieš rinkimų klastojimą.

MAISTO APROPINIME TEREIKIA TVARKOS

Paryžius. Sekmadienį pasakytoje kalboje ministeris pirmininkas ir užsienio reikalų ministeris Bidault kreipėsi į prancūzų tautą, ragindamas bendradarbiauti su vyriausybe mitybai garantuoti. Prancūzijoje esą pakankamai maisto dalykų, kad visi galėtų žmoniškai misti. Juos reikia tikta tvarkingai surinkti ir žmoniškai paskirstyti.

SMERKIA NEDEMOKRATISKAS PRIEMONES

Londonas. Anglijos vyriausybė įteikė notą Rumunijai dėl antidemokratiškų pasirengimų

dalyvauti naujose karo nusikaltėlių bylose amerikiečių okupuotoje Vokietijos zonoje.

AMERIKOS KONTROLĖ VANDENYNUOSE

Bostonas. Amerikos laivyno viršininko pavaduotojas admiras Shermanas Amerikos kariuomenės dienos proga pasakė, kad JAV laivynas turi kontroliuoti šiaurės Atlantą ir šiaurės Ramųjį vandenyną. Be Amerikos, pasak jo, nesanti Europoje jokia politika įmanoma.

SIOLO 100 000 ŽYDŲ ĮLEISTI PALESTINON

Londonas. JAV prezidentas Trumanas savo laiške Ibn Saudui dar kartą pasisakė už reikalą tuojau įsileisti 100.000 žydų Palestinon. Amerika gi iš savo pusės daranti planus visų valstybių tremtinių įkūrimui savo krašte ir kitur.

SPERMARKĖ UŽSIENIO PREKYBOJE

„Stars and Stripes“ pranešimu būsianti įvesta vadinamoji špermarkė vokiečių užsienio prekybai pagyvinti. 1 markė = 18 JAV centų. Ji nebus traktuojama kaip devisa, bet naudojama apskaitymams užsienio prekyboje.

būsimiesiems lapkričio 19 d. rinkimams į parlamentą. Notoje smerkiamos šios priemonės: rinkimams ruošti įstaigų pajungimas valdžios kontrolei; kariuomenės, policijos ir valdininkų įpareigojimas varyti agitaciją už vyriausybės bloką visais būdais, taigi ir bauginimu; spaudimas opozicijos partijų cenzūra, susirinkimų draudimu ir neleidimu radiju pasinaudoti. Be abejo, visos tos priemonės turi tarnauti komunistų pergalės laidavimui.

BAIGTA VOKIEČIŲ REPATRIACIJA IS ČEKOSLOVAKIJOS

Londonas. Čekoslovakijos prezidentas Benešas krašto nepriklausomybės ir dvimečio ūkio plano vykdymo pradžios proga pasakė kalbą. Joje išreiškė pasitenkinimą, kad ši data sutampanti su paskutinio vokiečio išsiuntimo data, nuo kurios šalis tampa vienaulytė de jure ir de facto slovakų ir čekų valstybe. Į išsiučiamus vokiečius kraštas nežiūri nei su neapykanta, nei su džiaugsmu.

Niurnbergas. Goeringo savizudybes tyrinėjimo komisijos 2 nariai pranešė, kad nuodus Goeringas bus turėjęs su savim nuo pat suėmimo. Iš vieno laiško. rašyto kalėjimo komendantui, matyti, kad sargybos nekalto.

Šalpa ir gera širdis

Kaskart vis daugiau lietuvių tremtinių atsiduria į sunknesnės gyvenimo sąlygas. Vieni, ne taip seniai grįžę iš nelaisvės, per kančias pritaipę prie stovyklų, iškrenta vėl iš jų, kiti, teisingai ar neteisingai, čia nesprendime, išskiriami iš DP, tretį ir palikę stovyklose dėl nenormalių moralinių sąlygų fiziškai palūžta. Juos tolyn, juo daugiau atsiranda džiovininkų, anemikų, ligonių, materialinių išsekėlių, kuriems reikalinga ir piniginė ir moralinė pagalba.

Raudonojo Kryžiaus uždavinys yra tremtinių šalpa. Kaip jis šį uždavinį atlieka, šį kartą nesinorėtų gvildinti, nes šiuo klausimu visuomenėje yra visokių nuomonių. Tai paliksime ateičiai vertinti šių dienų šalpos įstaigų darbą. Norėtūsi tik pažymėti, kad Raudonasis Kryžius negali vienas aprėpti visų į vargą atsidūrusių lietuvių. Be to, ir Raudonojo Kryžiaus organizacija nevisur gerai veikia, ji neapima plačiųjų tremtinių sluoksnių. Norint šalpos darbą išplėsti, reikėtų pritraukti daugiau narių į Raudonąjį Kryžių, kad jis plačiausiai apimtų tremtinių visuomenę.

Kaip bitės neša medų į avilį, taip kiekvienas materialiai pajėgus lietuvis turėtų nešti savo dalį į šalpos fondą. Šiandien gal būt dar pajėgus, o ryt jis pats gal bus reikalingas pašalpos. Tai, ką šiandien atiduosi kitam, rytoj gausi iš kitų. Labdarininkas, duosnumas yra lietuvių prigimtinė dorybė, jos nereikia sunaikinti žiaurių gyvenimo sąlygų įtakoje.

Negalima būtų mūsų žmonėms prikišti, kad jie nedosnūs. Tik duodantieji norėtų girdėti, kad tos aukos yra sunaudojamos teisingai. Jei žmonės, kurie neturi žieminių drabužių, neturi ko pavalgyti; negauna pašalpos, o tie, kurie yra per daug apsirūpinę drabužiais, turi atsargų, yra šelpiami tik dėlto, kad jie yra artimi šalpos vykdytojams, tai sukelia nepasitenkinimą dėl neteisingos šalpos organizacijų veiklos. Teisingumas yra pagrindinis dalykas, kaip visur, taip ir šalpos darbe.

Ne vien materialinė šalpa yra reikalinga į vargą patekusiems lietuviams. Tiesa, konkrečiausia parama badaujančiam yra valgis, ligoniui sveikatos grąžinimas, neturtingam — pakenciamų sąlygų sudarymas, kad galėtų gyventi. Tačiau ir vargstančiam, badaujančiam netinkamai įteikta pašalpa yra pažeminimas. Jam maloniau bus sutikti kita vargstanti, gera širdis, kad ir nieko jam neduodanti, bet iš širdies atjaučianti, nemušdanti, bet iš širdies atjaučianti, nemušdanti, bet iš širdies atjaučianti, nemušdanti. Tačiau gera širdis, atiduodanti paskutinį savo išteklių yra brangiausias nelaimės draugas

(Nukelta į 4 p.)

G. Rymantas

Byrneso atviri žodžiai

Jis ką tik „Sventa karve“ perskridęs Atlantą ir pasimatęs su Trumanu, taria pasauliui šiuos žodžius: „Mes, būdami realistai, negalime galyoti apie pastovios taikos sukūrimą ir pragyvenimo lygmenį pakėlimą, kol nėra užkirstas kelias karui, o tautoms sudarytos sąlygos gyventi taikos gyvenimą.“

Ir štai Byrnesas prieina prie taikos konferencijos:

„Sudarytos sutartys nėra tokios, kurias mes norėtum: matyti, bet jos nėra ir tokios, kurias mielai norėtų turėti kitos valstybės, jas laisvai redaguojamos.“

JAV stengėsi sumažinti reparačijas ištikimam kreditoriui, Suomijai ar išvargintai Vengrijai ir su apgailestavimu kalba: „Reparačijos yra sunki našta, kai kuriais atvejais net per sunki. Bet ta našta būtų pakeliamą, jei kai kuriuos kraštus paliktų sveitima kariuomenė, juos atpalaiduotų nuo jos išlaikymo ir sudarytų sąlygas ūkiškai atsikurti.“

Štai Byrnesas prieina prie kiekiausio rėšuto — Triesto klausimo. Jis aiškiai nurodo, kad Jugoslavija JTO skirtą gubernatorių norėjo padaryti tik iškaba už kurios galėtų šeiminkauti Trieste. „JAV negalėjo priimti nutarimo, kuris Belgradui leistų Trieste sukurti savo protektoratą. JT negali šūtkiti, kad Triestas virstų kovų lauku kai kuriems veiksniams. Po šio karo Trieste negalima sukurti tai, kas buvo padaryta Fiumėje po ano“.

Dėl Jugoslavijos apsisprendimo negali rašyti taikos sutarties su Italija. Byrnes nurodo, kad Tito vyriausybė gerai apsvačiusi prieš išvadą šiuo klausimu padaryti nuolaidų, kaip jas yra padariusios kitos valstybės. Cekoslovakijai, Bulgarijai ir Vengrijai jis rekomenduoja sudaryti tarp savęs panašias sutartis, kaip tai įvykdė Italija su Austrija.

Byrnesas tikisi, kad keturių galybių užsienio reikalų ministrai priims dmesin siūlymą Dunojaus laivyninkystės reikalų, darytus Taikos konferencijoje. „Prez. Trumanas pareiškė, kad jis JAV neieškos ypatingos naudos sprendžiant laisvos laivyninkystės reikalus. Laisva laivyninkystė jis nori tautas sujungti, bet ne išskirti“.

JAV santykiai su TSRS vis blogėja. Taikos konferencijos menkutėlį balansą aptaręs, prieina prie esminių dabartinės buklės klausimų. Atominės bombos reikalų, negalint sudaryti visuotinės sutarties, ji bus sudaryta su kai kuriomis suvereninėmis valstybėmis. Suprantama, reikia pridurti, kad tas žygis bus padarytas tik su tomis valstybėmis, kurios gali būti JAV santarvininkės. Veto teisė neturinti būti panaudota, kad jėga grasant padarytų atitinkamą spaudimą į kitas valstybes.

Byrnesas, pareiškęs norą su Sovietais bendrabarbiauti, prieina prie jautriausio klausimo: „Karas nėra neišvengiamas, jei bent kai kurios valstybės negerbs kitų valstybių

teisių gyventi, nes ši teisė nėra dalinama ir negali būti padalyta. Bet reikia pripažinti, kad dabartinių įvykių raida ir nesėkmė taiką kurti verčia daryti išvadą: karas neišvengiamas. Visai galimas dalykas, kad sovietinių valdovų nesugebėjimas ir nenoras šios nuomonės atsikratyti yra pagrindinė dabartinių negerovių priežastis“.

Jis toliau dėsto: „Reikia apgailestauti, kad sovietai laiko savo nedraugais, kurie su mumis yra geruose santykiuose, o mūsų pastangose palaikyti draugiškus santykius su kai kuriais sovietų kaimynais išžiūrimas netaikingas mostas“.

Byrnesas nejučiai jaučiasi, kalbėdamas apie stovyklą, kurios nedvejotinai sukurtos taikos konferencijoje. Jis tas stovyklas norėtų paneigti, bet, deja, būtų tik nukrypimas nuo tikrovės.

Valstybės sekretorius gerai atsimena Taikos konferencijoje buvusį sovietų kaltinimą, kad JAV stengiasi Europoje sukurti ūkinę diktatūrą. Jis labai apgailestauja, kad toks kaltinimas yra sviestas amerikiečiams tos valstybės, kuri karo metu pasiskolino arti 11 milijardų dolerių.

„Mes apgailestavame, kai kalbama apie sovietų apsupimą. Mes norėtume remtis ne menkesniu autoritetu, Stalinu, kuris patikino, jog sovietai nėra apsupimo pavojuje. Karo metu sovietai pradėjo kontroliuoti Pabaltijo valstybes. Lenkijos ir Suomijos sienos pakeistos Maskvos naudai. Karaliaučius, Besarabija, Bukovina, Karpatų Ukraina atiteko TSRS. Ramiajame vandenyne ji gauna Kurilų salas, Portartūrą, Sachaliną salą. Iš tiesų TSRS nėra nusikrausta“.

Pagaliau Byrnesas pradeda, guostis: „Valstybės vyrams nepaprastai sunkus uždavinys sukurti tarp sovietų ir JAV savitarpio supratimą ir simpatijas. Dvi tautos gali sudaryti santarvę, kai viena sutinka kitai nuolaidas daryti. JAV šis būdas yra nepriimtinas, bet jos nėra nusistačiusios iš kitų kai ko perdėto reikalauti. Mes ir toliau atmesime išmintinę santarvę. Mes nesudarysime sąjungų prieš kurią valstybę, bet sutapsime su visomis valstybėmis, mylinčiomis taiką, gerbiančiomis tarptautinius pasizadėjimus ir ginančiomis JT nuostatus“.

Kitais žodžiais JAV siekia pasauliui vadovauti ir atstovauti JT idealams. Jos užtektinai galingos jaučiasi, kad būtų reikalingos koalicijų prieš kurią valstybę. Šis polėkis uždeda milžinišką atsakingumą, kuri, reikia manyti, Ameriką pradeda jausti.

„Neišvengiamo konflikto mintis užgniauzia ūkinį atgijimą Europoje — tęsia Byrnesas. Toji mintis yra dirbtinės įtampos priežastis valstybėse ir tarp valstybių“.

Kas gi sukūrė neišvengiamo konflikto tikrovę, jei ne puoselėjimas kai kurių veiksnių, kurie pasaulyje sąmyšį ugdo? Igai netrukus Byrnesas turi pripažinti, kad yra kažkas, ko ir JAV politikai negali pakeisti:

„Mane slegia ta mintis, kad dabar sudarosunkumus ne svarbomų sutarčių paragrafai, bet nuolatinė, jėga ne didėjanti, įtampa tarp mūsų ir sovietų“

Cia ir yra atsakymas į jo paneigimą neišvengiamo konflikto ir tariamos įtampos, kuri didėja. Ar JAV taikiu būdu gali šiuos neigiamus veiksmus pašalinti?

Taikos sutartys, bet ne taika

Sumneris Wellesas, kuris atliko žymų vaidmenį JAV užsienio politikoje ir suteikė amerikiečių įtakoje kai kuriems buvusiems kraštams nepriklausomybę, didžiausių abejingumu vertina taikos konferencijos darbus. Pirmiausia, pasak jo, pasunkino tinkamas taikos sutartis sudaryti milžiniškas rungtyniavimas dėl pasaulinės įtakos. Jis pažeidžia ir nuolatinį taikos įgyvendinimą, kurio pasaulis dabar pasigenda.

Jis „New York Herald Tribune“ spalio 17 d. rašo: „Mes turime atvirai pripažinti, kad vadinamosios taikos sutartys iš tiesų susietos su neteisybe. Jos sudarytos nuolaidomis ir yra tikros jėgų politikos padarinys. Tokios nuolaidos niekuomet nėra suderinamos su teisingumo reikalavimais. Tat nepriklauso prie kilniųjų pradmenų ir negali sukurti pastovios taikos. Vadinti tokias sutartis „taikos sutartimi“ ir reikšti optimizmą jas sudarius, tai reiskia ateityje šūktelti: „taika“ ir tuo metu, kai jos niekur negalima užtikti“.

Iš šių išvedžiojimų savaime peršasi mintis, kad konferencijai pavyko sudaryti taikos sutartis, bet ne taiką sukurti.

Tame pat dienraštyje žinomas žurnalistas W. Lippmannas dėsto: „Byrnesas ir jo bendradarbiai — senatoriai Vandenbergas ir Connallys prakiso ne todėl, kad būtų trūkę kantrybės, patvarumo, nuosirdumo ir idealizmo, bet dėl paprastos priežasties, kad bandė daryti, kas yra neįmanoma. Jie bandė argumentais įsilaužti į sritis, kurios dabar yra užimtos raudonosios armijos. Jie norėjo pašalinti pasaulinio karo pavojų, bet tai neįmanoma, nes negali ranka pasiekti sovietų karo laimikio“.

Pagaliau autorius daro išvadą, kad Byrnesas bandė laužtis dėl mažesnių klausimų. Bet palietus Vokietijos klausimą, bus rasta dar didesnių problemų, kurios gali nubudinti miegančių pavojų.

IŠGABENAMI GINKLŲ PRAMONĖS SPECIALISTAI

Berlynas. Reuteris, pranešdamas apie „Rytų akciją“, pažymi, kad išmontuojamos įmonės Mecklenburge, Thueringijoje ir Harze. Darbininkai į Rytus išgabenti daugiausia iš turbininių lėktuvų, raketų, V ginklų ir priešraketinės gynybos imonių. Iki šiol į Rytų s-gą jau ešą išgabenta apie 50.000 asmenų.

Jienos darbininkai pasiuntė Stalinui protesto telegramą dėl Vokiečių darbininkų gabenimo į TSRS.

Aleksandras Mikolajėnas

Sermėnys

Humoreska

Keliauninkai nenukentėję, bet pats jis buvo sudūžusių stiklų smarkiai sužeistas, o simurzino taisydamas mašiną. Bet jam ir pavyko jos sutvarkyti, nes kažin kas lūžo motore. Tai turėjo laukti penkias valandas, kol iš artimiausio miestelio atvyko sunkvežimius, kuris ir atitempė mašiną.

Dėl brolių, tai šie, nors ir patikėjo Kosto paaiškinimais, nes Kostas paprastai nenurodavo, bet katastrofos priežastis jiems buvo visiškai aiški — iš sužeisto burnos ėjo sprus alkoholio kvapas. Tik, žinoma, apie tai motėrimis jie nieko nepasakė.

Tuoį pačiu buvo apiplauta ir iš naujo perrišta, ir Kostas buvo iškistas lovon. Bet naktis buvo nerami. Smarkiai pradėjus kilti temperatūrai, ligonis visą naktį negalėjo užmigti, nuolatos vartėsi, kartais ir sustenėdavo. Tik į patį rytą kiek nurimo ir užmigo. Bet kada motėrys, broliams jau išėjus tarnybon, atrišo jam galvą, kad ją iš naujo perplautų, tai iš išgąščio tiesiog atsoko: žaidžos jau visai nebuvo matyti, visa galva rutino ir pajudavo, lūpas taip užtraukė, kad ligonis negalėjo jau ir žodžio ištarti, o karštis tiek pakilo, jog visas kūnas tiesiog degė.

— Mamyte! reikia tuojau vyrus pašaukti. Aš bėgsiu pas juos.

— Palauk, mėgino raminti marčią motina. — Gal čia nieko baisaus ir nėra. Anąmet jis ne taip buvo susižeidęs, o aš jam savo žolelių pridėjau, ir kitą dieną jis buvo visiškai sveikas. Geriau pasėdėk valandėlę prie vyro, kol aš tas patias žoleles išviršiu.

Bet ji nesuspėjo nė savo vaistų paruošti, kai grįžo ir abu broliai, nerimaudami dėl Kosto, jie buvo anksčiau iš tarnybos parėję. Pamatę jį būvi, jie rimtai susirūpino.

— Čia, mama, ne tavo žolelių reikia, bet daktaro. Neduok, Dieve, gal čia koks kraujų užkrėtimas? Ir reikia šaukti patį gerąjį, ne kokį jauną peckelį, kuris ir padoraus ligorio dar nebuvo matęs.

— Bet toks gydytojas brangiai, ima.

— Nėr čia ko pinigų gailėtis, kada reikalas dėl gyvybės einą.

Greitesnis Jurgis tuojau nubėgo į Sveikatą pasinaudoti telefonu. Prabėgomis išmėgęs nusiraminti vieną stikliuką, jis greitai surado telefono numerį visam mieste pagarsėjusio gydytojo ir, laimė, rado jį namie. Šis išgirdęs kas yra su ligoniu, pažadėjo tuojau atvykti, nors ir turėjo jau kelletą užsisakytų vizitų mieste, bet tie ligonys galėsia ir palaukti.

— Suprantu — pramurmėjo sau po nosim Jurgis. — Tai reikią, kad reikia penkiasdešimtine paruošti. Na, bet nieko nepadarysi, Kostas brangiau kainuoja.

Tikrai, gydytojas atvyko labai greitai, nes turėjo nuosavą automobilį. Tik pažūrėjęs į ligonį, veidas jo iš kartosuraukė. Ilgai jis ligonį apžiūrėjęs, čiupinėjo žaidžą,

klausė širdį. Pagaliau, pakilęs nuo lovos, parašė receptą ir liepė žmonai bėgti vaistinėn vaistų atsinešti, o motinai įsakė tuojau paruošti karšto vandens, sakydamas, kad vyrai jam bus čia prie ligonio reikalingi. Motėrimis išėjus, gydytojas pašaukė brolius, ir tolesnį kambario kampą ir pusbalsiu, kad ligonis negirdėtų, paaiškino:

— Blogai! Smarkus kraujų užkrėtimas — ir čia dar pridėjo kažin kokį jiems nesuprantamą lotynišką ar kokį kitą svetimą ligos pavadinimą. — Ir nieko jau negalima padaryti, nes joks piovimas nepadės, kadangi pūliai yra susirinkę labai giliai. Ligonis nebesulauks nė dvyliktos valandos nakties.

— Bet ponas daktare, gal tie vaistai padės, kurių atsinešti pasiuntė brolienė?

— Kokie ten vaistai! Tyčia parašiau, kad motėrį išsiųsčiau, nes norėjau tik jums dviem teisybę pasakyti, kad be reikalo motėris negąsdinčiau — juk matau, kokiamė ji yra būvyje. Na, nėra man čia ko ilgiau gaišti, turiu važiuoti ir pas kitus ligonis. Bet vakare būsiu namie, tai vis dėlto pasiskambinkite, kada eis prie galo.

Gydytojui išvažiuavus, broliai negalėjo il-

gai paslapties išlaikyti ir liūdną žinią pranešė motinai, o tą pasakė sugrįžusiai su vaistais marčiai. Bet abi motėrys laikėsi stipriai ir stengėsi nerodyti ligoniu savo susijaudinimo. Pagaliau žmona suklopo fotelyje, kurį atitraukė už lovos, kad vyras jos negalėtų matyti, ir tyliai verkė. O motina po prikyštė atnešė dvi gramnyčias, kurias saugojo dar nuo savo nabašninko vyro mirties, ir patyloomis pastatė už lovos ir patį atsiklaupė melstis.

Slinko valandos. Ligonio būvis nesikeitė, tik atrodė jis dar silpnesnis. Atėjus dešimtai valandai vakaro, Grigas iššaukė Jurgį į kitą kambarį.

— Matyti, daktaro neapsirikta, ir Kostas jau baigiasi. Žinai, reikia viską iš anksto paruošti. Eikim, užsisakykim grabą. Paskiau naktįje ir prie grabdirbio neprisimūsim. Jis čia netoliese gyvena, tai suspėsimė prieš galą namo sugrįžti.

Iš miršančio mato jiems nereikėjo imti, nes visi trys buvo beveik vieno ūgio, tai tik išpėję motiną, kokiu reikalu jie išėina, ir nežadindami užmigusios fotelyje brolienės, skubiai išėjo į miestą.

(bus daugiau)

LTSR lietuvių literatūra merdė

Kiekviena okupacija bet kurios tautos kultūrai suduoda skaudų smūgį. Kultūra tegali tarpai ir klestėti tik laisvėje. Ypač skaudų smūgį tautinėms kultūroms suduoda bolševikinė okupacija. Bolševikai literatūrą ir meną stengiasi pajungti savo propagandai. Taip buvo Lietuvoje per pirmąją bolševikų okupaciją, taip yra ir dabar. Tatai mes matome iš LTSR tarybinių rašytojų sąjungos ir meno reikalų valdybos savaitraščio „Literatūra ir Menas“, kurio pirmieji du numeriai yra atsidūrę ir šiapus geležinės uždangos.

Petras Cvirka „Vienybė“ pramintas „Lietuvos sovietinių rašytojų politruku“, minimo laikraščio straipsnyje „Ilgiau tylėti negalima!“ matyt NKVD įsakymas puola LTSR rašytojus už jų sovietinės santvarkos sabotažą. „Vienybė“ rašo: „Savo straipsnyje politrukas Cvirka daugybę kartų dejuoja, kad didžiuma geriausių lietuvių rašytojų nutilo, „stovi nuošaly“ nuo sovietinių Rusijos laimėjimų, marksistiškai nesilavina, rodo blogą valią, neatsilygina okupantui už pagerintas maisto korteles, simuliuoja neva išorinį pritarimą sovietams, o iš tikrųjų skleidžia „nacionalizmą“ ir lietuvišką šovinizmą, tebedėginą išlaikyti nekaltybę, o kas biaužiausia — tai nė vienas nepasmerkia lietuvių laisvės kovotojų ir partizanų, kuriuos Cvirka, žinoma, vadina banditais ir naciais...“

Savo komentaruose Amerikos lietuvių savaitraštis „Vienybė“ pabrėžia, kad „tas Cvirkos straipsnis yra pats geriausias įrodymas, kokia Lietuvoje yra tikroji padėtis ir kaip lietuvių tauta ir lietuviai dar gyvi likę kultūrininkai žiūri į okupantus, sovietinę baudžiąvą ir pačius vergų varovus po-

litrukus. Pats vyriausias politrukas yra priverstas tai pripažinti. Ir taip jis susirūpinęs, kad daugiau „tylėti negali“ — praslinko pusantrų metų, — ir vis nieko gero nepasiekta. Aišku, kad NKVD davė įsakymą sutvarkyti. Ir jis todėl rašo, kad tie lietuviai rašytojai, kurie neina su okupantu, neina su Stalinu, nesidžiaugia savo tėvynės pavergimu ir naikinimu, tie turės atsisakyti nuo savo tautos ir nuo rašytojų vardo...“

Cvirka savo tegimus, kad LTSR rašytojai nesilaiko Stalino generalinės linijos paremia ir faktais, kurie yra ne kas kita, kaip kaikiurių rašytojų skundimas NKVD. Štai, pavyzdžiui, jis „viešai demaskuoja“, kad Indriūra parašęs istorinę dramą „Margiris“, o J. Graičiūnas poemą „Zivile“, — bet tie abu veikalai esą nacionalistinė propaganda... O. Miciūtė rašanti legendas liaudies motyvais ir kai kurie jaunesni rašytojai eilėraščius, kuriuose tik nacionalistiniai šūkiai, šovinizmas... Antanas Miškinis beveik visai nutilęs, — „tylos suokalbis laiko ir visa eilė vyresniosios kartos rašytojų...“ Puola Cvirka ir kritikus, nors jų tarpe yra ir pasižymėjęs bolševikams Cvirkos draugas Korsakas-Radžvilas. Kritika puolama už tai, kad ji nesukėlusi visuomenėje pasipiktinimo dėl naujojo K. Borutos romano „Balta-ragio malūnas“, kurį komunistai esą griežtai neigiamai įvertinę...

Jau anksčiau skaitėme laikraščiuose, kad Sovietų Sąjungoje buvo pravestas plataus masto rašytojų ir menininkų valymas. Minimas Petro Cvirkos straipsnis rodo, kad toks rašytojų valymas tikriausiai buvo pravestas ir bolševikų okupuotoje Lietuvoje. (ad)

„Hanau lietuviai“

Tremties
B. Girvyso
KNYGNEŠYS

Salia mūsų periodikos, kai kuriose stovyklose yra leidžiami ir sieniniai laikraščiai. Juose, paprastai, pavaizduojama visas stovyklos gyvenimas ir tai sudaro tos stovyklos lyg ir metraščių. Ta proga tenka paminėti, galbūt vieną iš gražiausiai leidžiamų sienlaikraščių „HANAU LIETUVIAP“, Hanau lietuvių stovyklos sieninį savaitraštį, kurio spalį mėn. 20 dieną pasirodė 50 tasis Nr.

Stovyklos kūrimose pradžioje „Hanau Lietuvių“ pirmųjų Nr. tekstas buvo rašomas net ranka. Tai buvo anuo laiku stovykloje lyg ir oficiozas. „Hanau Lietuvių“ išorė sudaro malonų ispūdį, gausiai iliustruojamas stovyklos ir kultūrinio gyvenimo nuotraukomis, piešiniais šaržais ir fotografijomis. Pavarčius jo komplektą, randi smulkia stovyklos gyvenimo kroniką, suvažiavimų ir minčių aprašymus, daug vietos skiriama kul-

tūrinei stovyklos veiklai paminėti. Apstu medžiagos iš švietimo ir kitų įstaigų bei įvairių kursų ir organizacijų veikimo. Žodžiu, šis laikraštėlis apima visas stovyklos gyvenimo sritis. „Hanau Lietuvių“ redaktorai ir bendradarbiai yra kruopščiai ir daug dirbę rinkdami stovyklos gyvenimo medžiagą, ją gražiai tvarkydami, gi kada baigsis mūsų tremtis, „Hanau Lietuviai“ bus puiki dokumentalinė medžiaga, kuri bylos apie didžiosios stovyklos lietuvių gyvenimą ir darbą tremtyje.

Linkėtina „Hanau Lietuviams“ ir jų talkininkams ir toliau eiti tuo keliu ir laimingai pasiekti šimtąjį nr., gi surinktoji medžiaga bus vertingas dokumentas ateičiai. —jo.

Iš Lietuvos

VILNIAUS RADIJAS

Pyliauvų karštingė

Visa tarybinė spauda ir radijas dirba išsijuose, ragindami valstiečius atlikti privalomąją javų prievolę valstybei. Radijas kiekvienoje žinių laidoje daug laiko skiria, pranešinėdamas pavyzdžius pristatytus. Norėdama dar labiau atžymėti ir skatinti valstiečius, LTSR ministerių taryba su bolševikų centro komitetu, įrengė vad. garbės lentą, kur įrašomi patys gerieji pristatytieji. Į tą lentą įrašoma tikrai aukščiausiųjų respublikos organų nutarimu. Paskutiniomis dienomis paskelbta, jog tos garbės nusipelnė ir Alsėdžių valstius, kurio pirmininku esąs kažkoks Poškus. Atsiliekant savo pareigose negailestingai išplakami tiek spaudoje, tiek per radiją. Prieš kurį laiką nemalonėn buvo patekusi Ukmergės apskritis, kuriai sudrausminti buvo skirtas bene išistas Vilniaus „Tiesos“ straipsnis. Ir kaip vėliau per radiją teko patebėti, ukmergiečiai suskato taisyti, ir buvo pranešta, jog Pašilės apylinkė, raginama pirm. Skominio, Taujėnų, Deltuvos ir kitos apylinkės rodančios žymią pažangą ir apskričiai duodančios pavyzdį.

Rusiškos valandėlės per radiją

Kiekvieną dieną Vilniaus radijas be nuolatinių transliacijų iš Maskvos dar duoda gan plačią savą programą rusų kalba. Rusiškai skaitomos žinios iš LTSR gyvenimo, daromi pranešimai ir rengiamos literatūrinės valandėlės. Sioms valandėlėms be rusų rašytojų panaudojami ir tarybiniai lietuviškieji autoriai. Dažnokai skaitomi Jono Marcinkevičiaus rašiniai. Paprastai skaito Vilniaus rusų valstybinio teatro aktoriai. Daug garso įgijęs ir Jonas Dovydaitis, kurio novelės gan dažnai pasirodo Vilniaus „Tiesoje“.

Raudonieji pionieriai ir atominė bomba

Vilniuje yra istisi pionierių rūmai, kuriuose be pačių pionierių, kaip rodosi, turi lankytis ir moksleiviai. Neseniai šie rūmai paskelbė pradėsią kursus pionierių mokslo akiračiui platinti. Numatytos skaityti šios paskaitos: „Gvybės atsiradimas žemėje“, „Atomo energija“ ir pan.

TRUMPOS ZINIOS

Beromuensteris. Sovietų kontroliuojamas Leipcigo siųstuvus pranešė smulkmenų apie vokiečių inžinierių, technikų ir darbininkų specialistų perkėlimą į Tarybų s-gą. Pranešime nurodoma, kad vokiečių mokslininkai tolydžio vyksta į Ameriką ir Angliją.

Naujorkas. Spalio 28 d. įvyks vienos JT komisijos posėdis, kad nustatytų uždavinius pasaulio mitybos įstaigai. Svarbiausi uždaviniai esą kainų stabilizacija ir vienodas, ekonomišką maisto produktų paskirstymas.

Londonas. Slonijoje, vienoje iš penkių federacinių Jugoslavijos respublikų, pereiną sėkmadienį vyko rinkimai į konstitucijos paruošiamąjį seimą.

Naujasis Delhis. 5 musulmonų lygos ministrai spalio 26 d. pradėjo eiti savo pareigas. Tuo pat metu Kalkutoje ir Bombėje įvyko neramumų.

Baltimore. Cekoslovakijos užsienio reikalų ministeris J. Masarykas pasakė Baltimorėje kalbą. Kairiosios srovės vyriausybė Cekijsoje esanti prieš agresivius karus. Pasaulyje daug kalbama apie karą, nors jokia didžioji valstybė jo nenori. Cekoslovakijai karas taip pat nereikalingas.

Rymas. AP praneša, kad šiaurinėje Italijoje apsupti gaujų likučiai ir koncentruotai puolami. Taip pat paskutinės gaujos Sicilijoje apsuptos 1000 policininkų.

Minskas. Unrrros misijos Gudijoje vadovas paskelbė, kad žiema šioje srityje kelia daug rūpesčių. Lig šiol į Gudiją atgabenta 115.000 to valgomų ir kitų dalykų už 45 mil. dolerių. Dar reikia suteikti pašalpos iki 60 mil. dol.

Naujorkas. Federacinei vyriausybei tarpininkaujant baigtas jūrininkų streikas Meksikos rytų pajūryje ir Meksikos golfe.

Nankinas. Pranešimu iš Paipingo vyriausybės kariuomenės daliniai išveržė į Cifa. Vyksta gatvių kovos. Svetimšaliai paraginti palikti miestą.

Berlynas. Sovietų karinė vyriausybė pranešė, kad steigiamas naujas departamentas Vokietijos reikalams. Jo žinioje būsianti ir slaptoji policija.

SKAITYTOJŲ IR PLATINTOJŲ DĖMESIUI

Pranešame mūsų maloniems skaitytojams ir platintojams, kad rytoj išseina „Minties“ žurnal. 2—3 Nr., 64 pusl. Kaina 5 RM. Žurnalas iliustruotas. Prašome skubiai pranešti, kiek egz. siūsti. Redakcija.

„ANGLO — BALTIC — SAW-MILL“

Tankiame miške, paplentėje, 5—6 km atstu nuo Detmoldo, išdygo nauja įmonė. Tai pabaltiečių rankomis pastatyta visiškai nauja medžio apdirbimo įmonė, dirbanti anglų kariuomenėi. Kiekvieną rytą po keliasdešimt latvių ir estų ir keli lietuviai, pareiškę norą toje įmonėje dirbti, sunkvežimiais iš Detmoldo ir Hiddeseno vežami į darbavietę, o po darbo parvežami atgal. Dirbantieji gauna sunkiai dirbančiojo maisto priedą ir atlyginimą.

Įmonėje dirba ir jai vadovauja tik pabaltiečiai.

Nauji mediniai įmonės pastatai jau baigiami įruošti, o ant jų kabo didžiulė iškaba, kurioje meksfaltplėnio keleviis iš tolo skaito raudonų raidžių tekstą „Anglo — Baltic — Saw Mill“. Tai pabaltiečių talkos anglams liudijimas. JP.

Šalpa . . .

(atkelta iš 1 p.)

gas. Lietuvis pasižymi savo gera širdimi. Tik ją atidarykime tiems savo broliams, kurie yra patekę į skurdą, vargą, ligonines. Juk tiek daug lietuvių atsidūrė sunkiausiose sąlygose, tarp tų svetimųjų, kurie neapkenčia, materialiai į nepakenčiamiasias sąlygas grūda, fiziškai ir dvasiškai žlugdo. O mums kiekvienas lietuvis yra didžiausias turtas, kuris reikalingas išsaugoti sveikas ir stiprus mūsų ateičiai. O tai galėsime padaryti tik būdami jautrūs ir labdaringi, iš širdies remdami nelaimėn atsidūrusius tautiečius. Anot, prof. B. Sruogos lietuvių tautos bruožas yra gera širdis, tad šito būdingo bruožo nesužalokime ištremtyje ir su gera širdimi, konkrečiais veiksmais, teisingai ir dosniai padėkime mūsų vargstantiems, nukriaustiems, nepajėgiantiems, ligoniams, našlaičiams, visiems mūsų vargo broliams, kuriems materialinė ir moralinė parama pirmoj eilėj yra būtina. Už gerą širdį likimas atsilygins gražia laime, bent vidiniu pasitenkinimu

Stp. Vykintas

Mintis

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team • Eina kasdien be šventadienių • Atsakingasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis • Memmingenas, Postschlössfach 110 • Prenumerata mėn. 10 RM • Atskiras numeris 40 pf. • Konto: Volksbank Memmingen e.G.m.b.H. Memmingen (Bay.) Nr. 9149 • Spausdina Druckerei- und Verlagsgenossenschaft e. G. m. b. H. Memmingen (Bayern).